

Drenthe

In de maanden dat de meest fanatieke ster aan onze hemel het hardlopers en wielrenners onmogelijk maakt om hun zelfopgelegde cardiодоelen te behalen, verruilen Lisa en ik ons knusse appartement op de Clotildestraat in Sittard het liefst voor een vakantiehuisje in een van de tientallen vaak heerlijk exotisch aangeklede maar in wezen toch burgerlijk truttige vakantieparken ergens in den lande. Die parken moeten aan een tweetal voorwaarden voldoen: er moet een luxueus zwembad aanwezig zijn en er moet een mogelijkheid zijn om op enigerlei wijze met dieren in contact te komen. Dat laatste kwam de afgelopen twee jaren tot ons in de vorm van een kinderboerderij, waarmee we desalniettemin steeds heel wat te stellen hebben gehad.

Vorig jaar, toen Lisa en ik langzaam maar zeker wegredenden in een vakantiepark in Noord-Brabant, belde ik op de eerste dag de receptie van het park. Met beverige stem gaf ik door dat ik vermoedde dat de Apocalyps aanstaande was omdat een volkomen op hol geslagen en in mijn ogen buitengewoon agressieve kudde geiten ons de doorgang op verschillende bospaadjes versperde. Aan de andere kant van de lijn werd gelachen. 'Dat is normaal,' zei een dikke man met snor, althans zo stelde ik hem me voor, een lamzak die louter is aangenomen om bezoekers met een laconiek toontje tevergeefs gerust te stellen, 'die beestjes kunnen in en uit lopen wanneer ze willen.' Ik lachte ook wat, verbrak de verbinding en versteende van angst toen ik oog in oog kwam te staan met een zwart-wit mekkerbeest, dat me door zijn kwaadaardige hoorns onwillekeurig deed denken aan Satan zelf.

Dit jaar brachten we onze vakantie door in een vakantiepark in Drenthe en ook daar bleef geitenellende ons niet bespaard. Omdat ik me vorig jaar over het grootste deel van mijn angst voor sikachtigen had heen geworsteld door, we moesten er toch langs, het zwart-witte geitje te aaien en tegelijk aan de kant te duwen, dreef de kinderboerderij die deze zomervakantie aan de einder oprees me tot minder wanhoop. Weer op de eerste dag van onze vakantie bezochten we de kinderboerderij, waarvoor door de onmenselijke hitte geen overdreven grote belangstelling was. Ik overdrijf niet veel als ik zeg dat Lisa en ik de enige bezoekers waren die de geiten met voorzichtige rugstrelingen kwamen verwennen. Veel te aaien viel er echter niet: de meeste dieren zaten binnen in de schaduw, op voor verveelde ouders en treiterend nageslacht onbereikbare plekjes. Slechts twee geiten telde ik: de een zat onder een picknicktafel en kauwde vijf minuten lang op helemaal niets en de ander lang tegen een boom aan, waarschijnlijk wachtend tot er eindelijk verandering kwam in zijn hachelijke situatie. Heel lang leek hij daar echter niet op te gewacht te hebben, want toen Lisa hem aaide verstarde ze gelijk. 'Ijskoud,' zei ze verschrikt. Nadere beschouwing leerde mij dat de geit inderdaad verdacht weinig tekens van leven gaf. Weer besloot ik tot het bellen van de receptie voor een geit, terwijl Lisa neerhurkte bij het beest en hem over zijn op sommige plekken nog behaarde lichaam aaide. Ze knipperde vijf bliksemsnelle keren

toen de aangesnelde dierenverzorger tien minuten later het onvermijdelijke constateerde.

Die geit heeft geleefd, dacht ik de dag daarna. Het beestje heeft talloze kleuters en andere gegadigden gelukkig gemaakt, heeft poepscheppende verzorgers een maandelijks inkomen verschaft, heeft als advertentiemateriaal op de website van het vakantiepark gediend. Bovendien is hij waardig heengegaan. Hij is rustig ingeslapen en zelfs na zijn hemelvaart is hij nog doorgeaaid. Een veel groter contrast met het lot van de meesten die zich hier hebben bevonden, is niet denkbaar. De gids leek mijn gedachten te lezen. 'Als beesten werden ze soms behandeld,' zegt hij terwijl zijn ogen alle bezoekers van de overvol geboekte groep toeristen proberen te bereiken. 'Kamp Westerbork was, zeker onder bepaalde kampcommandanten, waar ik straks nog uitgebreid over kom te spreken, geen pretje voor de gevangenen. Dat waren het, niet meer en niet minder: gevangenen.'

Op het terrein van het voormalige doorgangskamp Westerbork, in de oorlog ook wel *Judendurchgangslager Westerbork*, zijn in de jaren na 1945 de meeste herinneringen van waartoe de mens in staat is, uitgegumd. Grotendeels is het een grote, uitgestrekte vlakte die alleen met een pendelbus is te bereiken. De gids, een man op leeftijd die naar eigen zeggen vrijwillig meerdere keren per week groepen ramptoeristen het meest rampzalige wat de mensheid heeft voortgebracht liet zien, vertelde op verschillende plekken op het terrein verhalen. Over een klein jongetje dat doodziek aankwam, vervolgens in het ziekenhuis op het terrein werd opgelapt en vervolgens regelrecht de dood werd ingejaagd (want: alleen gezond gaat men de dood tegemoet!) en over bekende gevangenen als de familie Frank, die een korte periode in het kamp verbleef, maar toch vooral over de constante angst bij de gevangen. De angst om ieder moment, wellicht nu, wellicht morgen, wellicht volgende week of volgende maand en anders wellicht helemaal niet, op transport gezet te worden naar werkkampen. In die werkkampen werd in werkelijkheid weinig gewerkt: alleen chemici en grafdelvers waren er van arbeid verzekerd. Ondanks dat er weinig oorspronkelijks meer in het kamp was te zien, waarschijnlijk alleen de bomen die in de warme zomerwind heen en weer zwiepten waren getuige geweest van de gruwel die op deze plek was aangericht, maakte de rondleiding veel indruk. Vooral de statistieken grepen naar de keel en lieten niet los: van de 102.000 gevangenen die vanuit Westerbork in overvolle treinwagons naar concentratie- en vernietigingskampen als Auschwitz en Sobibor werden gestuurd, overleefden slechts vijfduizend de wreedheid die door een Duitse snor in werking was gezet en gehouden. 'En die vijfduizend,' zei de gids met zichtbare tegenzin, niet omdat hij het al achthonderd keer had verteld maar omdat de werkelijkheid hem tegenstond, 'die vijfduizend stonden echt niet te trappelen van blijdschap toen de Canadezen voor de deur stonden. Vaak was, vergeef me mijn directheid, hun gehele familie uitgemoord en konden ze nergens heen. Hun huizen werden in veel gevallen inmiddels bewoond door argeloze anderen.' Een gepaste stilte hing boven de groep, en ook bij mij zorgden onmetelijk veel neuronen in mijn bovenkamer ervoor dat de gedachte aan het voortbrengen van een enkele klank was

verbannen naar een stoffige la van een onder een dikke laag stof bedekt bureau op zolder.

Toen Lisa en ik na de rondleiding over het kampterrein wat besloten te drinken in het museumcafé, bleef het lange tijd stil. Dat is het wel vaker als wij samen zijn, geliefden zijn immers waarlijk geliefden als ze zonder enig ongemak een stilte kunnen delen, maar deze stilte was anders, drukkend.

‘Gaat het?’ vroeg ik om de haast fysieke spanning op te lossen in verbaliteit.

‘Ja,’ zei Lisa. ‘Het gaat. Met jou?’

‘Ja. Het gaat.’

Mijn poging mislukte; hierna werd het weer stil. Ik vergeleek mijn kleine, nietige lijden met dat van de ruim honderdduizend die op dezelfde plek als ik waren geweest, maar dan gebonden aan onzinnigheid die de mensheid hopelijk nooit meer voortbrengt. Ik besloot te berusten in mijn ongemak.

‘Laten we gaan,’ zei Lisa wat later toen ze de laatste slok van haar drankje had gedronken.

‘Inderdaad, we gaan,’ zei ik, stond op, schoof mijn stoel aan en wandelde de vrijheid in.